

Van: Jan Grefhorst

Verzonden: vrijdag 9 januari 2009 16:13

Aan: info@vandervelde.net

Onderwerp: Mor Winterswijk in de 10-daagse veldtocht

Goedenmiddag,

Ik vond op internet een paar dagboeken van mensen die hebben meegedaan aan de 10-daagse veldtocht.

Mijn bet-overgrootvader Mor Winterswijk heeft daar ook aan meegedaan en heeft daar ook een verslag over gemaakt en verder heeft hij een aantal gedichten geschreven o.a. over het leven in de kampen onderweg.

Het originele document van de hand van Mor Winterswijk is er niet meer, maar Mor's kleinzoon Mor van de Bos(ch) heeft het overgeschreven in 1998. Ik ben een kleinzoon van Mor van den Bos en ik kreeg het verhaal een paar jaar geleden via een nicht van mij in handen. Misschien kunnen jullie er iets mee?

Bijgevoegd het hele verhaal, met een kort voorwoord van mij waarin staat wie Mor Winterswijk was. De rest is overgetikt uit het document van mijn opa Mor van den Bos.

Vriendelijke groeten,

Jan Grefhorst, Apeldoorn

Mor Winterswijk (1805 – 1869)

Even een korte stamboom van Mor Winterswijk. Z'n grootvader is Morren Willemsen, hij is getrouwd met Maartje Tijmans.

Morren en Maartje krijgen in 1771 een dochter Jacobje Morren van de Bouwer die op 5 mei 1802 trouwt met Hendrik Gerritsen Winterswijk. Het is bekend waar ze woonden: op boerderij De Kelis in de buurtschap Harselaar. In 1827 woonde de familie Winterswijk al in De Kelis en ook nog in 1887. De boerderij wordt verkocht op 20 juli 1890 na de dood van Gerrit Winterswijk. Overigens stond er in 1540 al een boerderij met de naam De Kelis. Nog steeds is er een weg met de naam De Kelis, een zijweg van de Amersfoortseweg vlakbij de oprit van de A30 bij "Het Ei". Op de hoek staat nog steeds een boerderij met de naam De Kelis.

Boerderij aan "De Kelis" Voorthuizen

Jacobje en Hendrik krijgen in ieder geval 5 kinderen:

- * Grietje, 1803 tot 19 september 1842,
- * Mor, 1805 tot 25 juni 1869¹,
- * Maartje, 1807 tot 28 mei 1876,
- * Evertje, 1808 tot 5 november 1833,
- * Gerrit, 1810 tot 11 februari 1890, getrouwd met Jacobje Kwint.

¹

Bron	www.genlias.nl Burgerlijke stand - Overlijden
Archieflocatie	Gelders Archief
Algemeen	Toegangnr: 0207 Inventarisnr: 6376 gemeente: Barneveld Soort akte: overlijden Aktenummer: 61 Aangifte datum: 25-06-1869
Overledene	Mor Winterswijk Geslacht: M Overlijdensdatum: 25-06-1869 Overlijdensplaats: Harselaar (Barneveld)
Vader	Hendrik Gerritsen Winterswijk
Moeder	Jacobje Morren
Partner	Nennetje van Voorst Relatie: echtgenoot
Nadere informatie	dooppl: Barneveld; oud 64 jaar; beroep overl.: landbouwer; beroep vader: geen beroep vermeld; beroep moeder: geen beroep vermeld

Mor groeit dus op in Voorthuizen en wordt op een bepaald moment lid van de Schutterij van Voorthuizen. De schutterij van Voorthuizen wordt ingesteld op 11 april 1827, gemeenten boven 2.500 inwoners hadden in die tijd allemaal een rustende schutterij. In 1830 komt daar verandering in, de schutterijen worden mobiel gemaakt en gaan op pad richting België om een eind te maken aan de oproer aldaar. Dit resulteert uiteindelijk in de z.g. 10-daagse veldtocht. Het voert hier te ver om diep in te gaan op de redenen van de tocht naar België, maar er waren zulke grote verschillen tussen de noordelijke en de zuidelijke Nederlanden met allerlei opstootjes en straatrellen dat de regering van de noordelijke Nederlanden op 27 augustus besloot om alle beschikbare troepen op te roepen om richting het zuiden te gaan om de orde te handhaven. Het resultaat is uiteindelijk het ontstaan van Nederland en België in z'n huidige vorm.

De z.g. 10-daagse veldtocht begint met de opmars op 2 augustus 1831 en eindigt met de roemruchte veldslag bij Leuven op 12 augustus 1831. Op 14 augustus trekt het Nederlandse leger zich terug uit België waar een groot deel ervan in Brabant blijft voor het geval de vijandelijkheden zich zouden kunnen hervatten. De schutterij van "Den eersten ban der rustende Schutterij" van Voorthuizen wordt dus ook mobiel verklaard. Het betreft de vorming van vijf z.g. "escouades" met een gezamenlijke sterkte van 111 schutters. In totaal worden het 154 manschappen inclusief officieren. Hoevelaken leverde nog eens 13 en Scherpenzeel 34 man. In het totaal betrof het vijf vrijwilligers, 131 ongehuwde en kinderloze weduwnaars en 18 gehuwde, kinderloze schutters. Commandant was de voormalige kapitein van de Katwijkse schutters: Johannes Perzijn, 1^e luitenant is Jan Wilbrink en er zijn 2 luitenants uit Scherpenzeel, Dirk Sterk en Jan Veldhuizen.

In het verslag van Mor Winterswijk kunt u lezen hoe de reis verliep, via Brabant naar België. Men vertrekt op 17 november 1830 en pas op 26 november 1833 neemt Mor Winterswijk ontslag uit de dienst der schutterij. In de tussentijd maakt hij heel wat mee, maar hij komt ook een keer naar huis voor verlof. Ook krijgt hij bezoek van de door hem zeer gewaarde dominee Everwijn, dominee van Voorhuizen van 1824 tot 1851. Alles is te lezen in z'n verslag dat hier volgt compleet met alle taalfouten.

Jan Grefhorst, Apeldoorn

De marsch in Gelderland in den jare 1830.

*Eenige levens en lotgevallen
Van Mor Winterswijk door hem bijgewoond
En opgetekend ten tijde der schutterij.
Hier zult gij zien hoe dat de schutters leefden
Hoe dat zij trokken uit hun land
Hier zult gij zien hoe dat zweefden
In het woest en slecht Brabant
Hier zult gij zien hoe dat zij in gevaren
Steeds door brachten hunne tijd
En hoe dat God hun wou bewaren
Zelfs in 't midden van de strijd.*

Op den 17^e november zijn wij vertrokken naar Tiel. Daar zijn wij geweest tot den 28ste maart in het jaar 1831 Van daar zijn wij gegaan door Hemert en Vork en door Kerkwijk en door Bommel en daar hebben een nacht geweest. Van daar zijn wij getrokken door Rossen en Driel door Hedel en Ameroden en wel naar de provincie Noordbrabant alwaar wij verder moesten verkeren.

*Het was voor mij een treurig lot
Dat ik mijn land zoo moest verlaten
Maar ik dacht ik scheid nog niet van God.
Wat kan mij ook de wereld baten.*

Toen zijn wij getrokken naar 's Hertogenbosch. Daar hebben wij een nacht gelogeert.

Van daar zijn wij gegaan door Fugt, Hillevoort, door Udenhout, door Loonopzand, naar Kaatsheuvel en daar zijn wij een nacht geweest. Van daar zijn wij gegaan naar Dongen en daar zijn wij vier nachten geweest. Van daar zijn wij gegaan naar Oosterhout. Daar hebben wij op den 11den april revue gehad voor Generaal van Geen met elf duizend man op de Gilze heide.

Op den zeventiende dito heeft in Oosterhout een zware brand gewoed. Twee groote huizen en een pakhuis met hout en een schuur met koren zijn in den asch gelegd al waar ik bij tegenwoordig was.

*Toen leerde ik eerst recht beschouwen
Hoe klein het goed der wereld is.
Hoe min men daarop kan vertrouwen
Bij het geen dat eeuwig is.*

In Oosterhout zijn wij 13 dagen geweest. Van daar zijn wij gegaan naar Hulten onder Gilze. Daar hebben wij op den 11sten april revue gehad op de

Strijdbeeksche heide boven Chaam voor Prins Frederik met vijf duizend man. Daar zijn wij ook 13 dagen geweest. Den 20sten hebben wij dezelfde revue gehad. Op dezelfde heide van Hulten zijn wij gegaan naar de Biefstraat onder Gilze. Daar zijn wij negen dagen geweest. Van daar zijn wij gegaan naar Rijen 14 dagen om de kamp te bouwen. Vandaar zijn wij weer naar de Biefstraat gegaan achttien dagen. Van daar naar de kamp vier weken. Van daar zijn wij gegaan naar Goirle zeventien dagen en van daar naar Tilburg 8 dagen.

De marsch in Brabant.

Op den 3den augustus zijn wij naar Tilburg gegaan tot Gilze, Chaam, Baarle Nassau en Baalhertog naar Zondereigen. Maar eer wij in dat dorp kwamen daar troffen wij de Belgers aan alwaar de jagers van het 2de batteljon dadelijk tegen moesten kloppen en wij volgden de jagers al dicht na.

Maar dat was gauw gedaan want de belgers gingen lopen met achterlating van de dooden en vier gevangenen. En van de jagers van ons waren vier gekwetst zonder verlies van het leven.

*En zoo moesten wij al strijden.
O wat was ik somtijds bedroeft
Maar dacht de Heer kan ons bevrijden
Waartoe dan zoo een vrees behoeft.*

En daar hebben wij een nacht op het bievak doorgebracht. Van daar zijn wij gegaan op Merkplaat en op Voslaa.

Daar hebben wij een nacht op de heide gelegen. Dat kwam omdat de Belgers kwamen zoodat wij daar wel een uur of langer onder de wapens moesten staan. Maar zij kwamen niet.

Van daar zijn wij op de andere zijde van het dorp gegaan. Daar zijn een nagt met ons geheel Compagnie bij een boer geweest. Van daar zijn wij gegaan door Beerte, Tiele naar Lichtaart.

Daar hebben een nacht geweest en daar hadden we nog geen rust want daar kwamen des 's namiddags om vier uur een ordienans dat wij dadelijk moesten vertrekken. En zo moesten wij al in onrust verkeerden zoo dat ons de moed somtijds ontviel en wij soms wel eens moesten zeggen:

*O wat is de mensch van weinig waarden
En wat is hij klein van kracht.
Maar het zijn de zonden die Adams onrust baarden.
Die baren 't ook in zijn geslacht.*

En toen zijn wij gegaan. Van Giele door hebben wij dien nacht op het bievak geweest.

Van daar zijn wij gegaan op Oortelo, het klooster IJverbeek. Ook door Liechem naar Scherpenheuvel.

Daar waren wij pas een uur of drie of daar kwamen de Belgers. Van daar hebben wij zondags des middags tot des maandags avonds niet in de kwartieren geweest, want wij moesten onder de wapens blijven staan.

Men kan daar de burgers niet vertrouwen. Maar de Belgers konden wij gemakkelijk verjagen. Maar des maandags avonds zijn wij weer door hun aangerand. Maar zij moesten op de vlucht even als de vorige keer.

Daar zijn van de Belgers nog verscheiden dooden gebleven, maar van ons geen. En des maandags avonds om elf uur zijn wij afgelost door de jagers van Van Dam en een kopie van het 2de batteljon Konings jagers.

En toen zijn wij naar de stad Diest gegaan en daar zijn wij den volgende dinsdag gebleven. En toen zijn wij gegaan door Bekheuvel naar Sintjanswiegen. Daar hebben wij een nacht op het bievak gelegen. Van daar zijn wij gegaan door Bettelvoort en Kessels.

En daar troffen wij de Belgers weer aan en onze jagers hadden de eerste wacht pas gezien of zij schoten beide schildwachten dood. En de Belgers troffen het daar niet best want zij kregen daar veel klappen.

En daar was tot onze droefheid dien morgen zoo een zware mist dat ons eigen volk onbekend op malkander begon te vuren. Maar de mist trok spoedig op zoo dat wij vervolgens malkander konden zien. Toen troffen de Belgers het al niet beter, want als zij wat sterk bijeen waren dan gingen de lansen er op los en dan hadden zij gauw het kerne vermeert.(?)

En dan kwamen onze kanoniers met hunne stukken en schoten met blikke dozen die vol kogels waren zoo dat de Belgers daar veel volk verloren. En wij volgden de jagers ook al dicht na zoo dat de Belgers geen uitkomst meer wisten dan door te vluchten en gevangen te geven.

Wij kwamen op een stuk land al waar heel den grond vol ransels en geweren lag die zij weg hadden geworpen om des te beter ontkoming te kunnen verkrijgen.

Wij kregen daar op een poos zeventig gevangen maar doden hebben wij niet gezien. Te minste weinig, want die hadden zij op veilig. Zoo veel mogelijk was verborgen.

Ik zelve ben nog over een doode officier gestapt en dan zag ik noch links en rechts wel doden tegen den grond liggen zoo dat ik dien morgen wel eens ontmoet werd.

En zoo zijn wij al voort gemarcheerd tot dat wij eindelijk voor Leuven kwamen. Daar waren wij pas of daar begon het of het kogels begon te regenen. En wij moesten maar stil blijven liggen om onze stukken te bewaren. Wij konden met de geweren niets doen. Daar ging meenig benauwde zucht van veler harten die al op deze wijze waren.

O liefderijk God, vol meededogen.

Zie op onze ellende neer.

Toon toch nu erbarmende oogen.

Och ontfermen u liefen Heer.

En daar is geen man van ons battiljon beschadigt. En daar zijn zeventien bommen en houwitsers bij en in ons batteljon gevallen.

Maar toen begon de Prins van Saksen Weimar van de andere kant van de stad ook eens dapper te vuren. En die hadden zij daar niet verwagt. Toen kwamen zij spoedig met de witte vlag tot ons jagen en verzuchten pardon en verschoning.

Zij wilden de stad overgeven en toen was het gedaan.

En toen zijn wij daar nog een dag blijven liggen en van daar zijn we weer gegaan op Sintjanswiegen. Daar hebben wij weer een nacht gebievakeert. Vervolgens zijn wij gegaan op Vorst. Daar hebben wij een dag rust gehad. Van daar op Ennit en Bellet en op Kustele en van daar op Turnhout.

Daar hebben we een nacht ingekwartiert geweest. Van daar op Ruvels en op Weelde. Van daar op Poppel. Toen op Noordbrabant op Goirle.

Van daar op Tilburg. Daar hebben wij een nacht geweest. Van daar op Riel. Daar hebben wij drie nachten geweest.

Van daar weer op Tilburg en op Enschoot op Berkel even.

Toen op Udenhout. Daar zijn wij vijf weken geweest. Van daar zijn wij vertrokken naar Sprang. Daar heeft ons batteljon vijfentwintig dagen gelegen. Van daar zijn wij vertrokken naar Oosterwijk. Daar hadden wij weer minder rust en zwaarder dienst. Daar zijn wij zevenentwintig dagen geweest.

Van daar zijn wij vertrokken naar Moergestel.

Van daar ben ik op den 11 januari 1832 voor veertien dagen met verlof gegaan. In moergestel heeft ons batteljon een en vijftig dagen gelegen en is vandaar vertrokken naar Oosterhout. Daar hebben wij op den 17de en 19de maart inspectie gehad van Generaal van Geen.

Met ons batteljon op den 31ste maart zijn wij van daar vertrokken door Breda naar het Ginneken. Daar zijn wij 10 dagen geweest. Van daar naar Ulfenhout acht dagen. Van daar naar Galderen ook acht dagen. Toen weer naar het Ginneken vier dagen.

En toe zijn wij vertrokken door Urenhout en door Tongens naar Loonopzand.

Op den vierden mei zijn wij van Loonopzand vertrokken naar Kaatsheuvel. Aldaar hebben wij op den 11de mei des nachts om een uur alarm gehad. Maar het was van weinig betekenis.

Op den 15de zijn wij van daar vertrokken naar Sprang. Daar hebben wij op den 18de mei inspectie gehad voor Prins Willem en prins Hendrik. Op den 23ste mei zijn wij van Sprang vertrokken voor Bezooyen en door Waalwijk naar Baardwijk. Van daar zijn wij op den 15de juni vertrokken naar de kamp en daar hebben wij op den 13 juli de kruisen ontvangen.

En toen hebben wij op 23 dito inspectie gehad voor Prins Willem. Op den 30ste dito hebben wij inspectie gehad voor de koning met onze divizie en de jagers van Van Dam, de lanseniers en de kurasiers en een batterij veldattelerie en een batterij rijdende attelerij. Op den elfden augustus zijn wij uit de kamp gegaan naar Udenhout. Van daar zijn wij met ons kompagnie op den 6de september vertrokken naar Loonopzand.

Ons batteljon is in Udenhout gebleven. Op de 13de zijn wij vertrokken naar Sprang en naar Kaatsheuvel. Vandaar zijn wij op de 11de oktober gegaan naar Gilze en Balten. Op den 21 dito zijn wij met onze kompnie naar Reijen gegaan, op

de 16 dito naar Erven. Op de 16 dito zijn wij weer naar Reijen gegaan. Op 8 december zijn wij van daar gegaan naar Den Haasberg.

Op den 15 januari 1833 zijn wij van daar vertrokken naar Prinsen Hage boven Breda. Van daar ben ik op de 8ste februari met verlof gegaan. De 18 dito is ons kamp naar Beek gegaan. Op den 21 dito ben ik van het verlof teruggekomen. De 15 maart zijn wij weer met ons kamp naar Prinsenhage gegaan. Daar hebben wij op 23 april inspectie gehad voor Generaal van Geen met ons batteljon. 2 mei zijn wij van daar vertrokken naar Sprang, 9 dito zijn wij vertrokken naar Loonopzand.

*Zoo doolde ik door dat vreemde land
Tot dat de Heer kwam geven
Dat ik weer in gerusten stand
Mag met mijn vrienden leven.*

13 dito zijn wij van daar weer gegaan naar de Kaatsheuvel. Den 4de juni zijn wij van de Kaatsheuvel naar de kamp gegaan.

6 juni zijn wij weer uit de kamp verlost en zijn naar het Ginneken gegaan en naar Ulfthout.

En met ons kamp naar Galderen 17 dito hebben wij inspectie gemaakt voor de koning. Den 31ste dito ben ik met verlof gegaan wegens ziekte van mijn zuster.

9 augustus is ons batteljon naar Chaam gegaan, 14 augustus ben ik van het verlof weer teruggekomen.

Den vijfde november is mijn geliefden zuster overleden in den ouderdom van ruim vijfentwintig jaren.

14 december zijn wij van Chaam naar Terheiden getrokken. Op den 2de januari 1834 zijn wij van Terheiden gegaan naar Wagenborgen.

16 dito zijn wij weer naar Wagenborgen gegaan. Van daar de 1 maart weer naar Terheiden. Op den 1ste april zijn wij naar de Noord gegaan. Op 30 dito hebben wij inspectie voor Prins Willem op de Sprooidelische heide.

5 mei zijn wij van den Noord naar Wagenborgen gegaan.

Op den 21ste dito hebben inspectie gehad voor Generaal van Geen met ons batteljon.

16 juni zijn wij weer naar kamp gegaan. 21 dito is Kaptein Wilbrink met ontslag gegaan.

Op den 21 juli zijn wij uit de kamp naar Prinsen hage gegaan terwijl wij met ons kamp naar Ulfenhout zijn getrokken.

Van daar hebben wij op den 7 augustus inspectie gehad voor de koning met twee divizie.

Van daar is ons batteljon op den 17de dito vertrokken door Breda en Dongen en Kaatsheuvel door Sprang naar Waalwijk. Daar zijn wij een nacht geweest. Van daar zijn wij gegaan door Drunen en Moers naar 's Hertogenbosch. Daar zijn wij een nacht geweest. Van daar zijn wij gegaan naar De Graat. Daar weer een nacht geweest. Van daar naar Nijmegen. Op den 21ste zijn wij tot ons groot genoegen van daar gegaan een ieder naar zijn woning.

Op den 25ste dito hebben wij een der genoeglijkste partijen mijns levens bijgewoont onder het gezelschap van Dominee Everwijn.

Op den 4 november en hebben wij te Nijmegen inspectie gehad voor de batteljon kommandant.

Den 26ste november hen ik te Nijmegen mijn ontslag uit de dienst der schutterij gehaald.

- Einde -

Gedichten van Mor Winterswijk.

Wat niet in het verslag staat zijn de gedichten die Mor schrijft en daarom worden ze hier weergegeven:

*Komt mijn aller waarste vrinden.
Hier zult gij weer spreukjes vinden.
Het eerste spreukje kort en klein
Is van Jan Wilbrink als Kaptein.
Het tweede is meer onbekend.
Mijn Konings hart in eene tent.
In het derde daar vindt gij beschreven
Hoe een soldaat in 't kamp moet leven.
In 't vierde hoort gij een meisje speken
Die haar minnaar is ontweken.
Het vijfde is een Jonkmans brief
Aan zijn waarde zoetelief.
Het zesde is een wensch en reden
Voor lien die in den echt gaan treden.*

Bij het Avonrement van J. Wilbrink

*Toen den zelve kaptein is geworden.
Wel edele heer in deze dagen
Die nu als kaptein optreed
Dit is wel naar ons behagen
Waar van Mijnheer de lust wel weet.
Men mag u nu toe wenschen
Heil zegen en voorspoed
De gunst van God: en 't heil der menschen
Daal slechts neer op u gemoed
Komt schutters laat ons zamen juichen
Al die hier vergaderd zijn
En laat ons onze trouw betuigen
Voor onze nu geworden kaptein.*

Iets bij een alminering

*Terwijl de Koning in de kamp zoude komen
Anileren hadden toen alles met boomen beplant
En de voorste letter van 's Konings naam
Met wit zand op de grond getekend en wij
Hadden niets meer: dan deze woorden schreef ik
Op mijn tent zoo als nu volgen zullen.
Al zit ik hier gering en klein*

*Ik ben toch welgezind
Al staan geen boomen op mijn plein
Ik ben toch een Konings kind.
Hier is geen W. van zand gebouwd
Hier woont wat beters in
’t Oranje word in mij hart beschouwd
Dat is des Konings zin.
Einde.*

Kamps Regelement.

*In eene tent meer net als mooi
Kom ik des avonds in gestreken
Daar ligt men dan wat in het stroo
Met twee onder eene deken
Zoolang tot dat de klok slaat vier
Dan hoort men een groot gebons
Dan komt gezwind een kanonier
En lost een hevig schot voor ons
Dan gewasschen en gevraagd waar is mijn kam
Dan gauw gepoetst een ieder naar zijn zin
En dan ach dat onze fourier maar kwam
En schonk voor ons een slokje in
En dan wordt de trom gevoert Apël geslagen
Dan komt een sergeant heel wel bekend
Die zegt hoe is ’t ik zal ’t je niet meer vragen
Wil ieder een wel uit zijn tent
Daar staat men dan nog half te slapen
Terwijl zoo slaat alweer de trom
Wil je wel gaan strootjes rapen
Rond en tusschen de tenten om
Dat is dan noch pas gedaan
Of ieder moet zich gaan bereiden
Om wat te exeseeren gaan
Al naar die vervloekte heide
Daar gaat men dan wat defileren
Dan krijgt men weer een wijle rust
Dan komt de vrouw wie van de heeren
Of nu een slokje lust
Nu noch wat links en recht gewend
En dan gaat deze groote troep
Weer ieder naar zijn linnen tent
En dan moet men aardappels jassen
Of eens poetsen zijn geweer
Dan komt de trom ons weer verrassen
En slaat weer foederizeer
Dan komt de fourier soms stout en kwaad
Moet ik mijn volk nog zoeken*

*Hij komt in dezen jammerstaat
Wel duizend keren vloeken
Hij zegt zijt gij nu wel present
Hier is je kruik je stok je zak
Een ieder draagt in deze tent
Voor zeker wel een eigen pak
Tree aan tree aan geheel gezwind
Een ander moet gaan eten dragen
Maar de wacht al voor zijn vrind
Die zegt is dat al weer mijn toer
Ik heb het gisteren ook gedaan
Och lag ik maar weer bij de boer
Daar stond het mij beter aan
Een ander zegt gaat maar gezwind
Of ik zal u varen laten
In de schuit die niemand vindt
Hier helpt geen vloeken praten
En dan al met de klok van vier
Hoort men alweer de tamboer slaan
En ieder moet op zijn manier
Nu al voor de keuken staan
Het eten soms wat raar
Het kraakt somtijds van zand
Maar ach dat maakt de maag maar klaar
En 't is hier ook geen schand
En als dat een wijl in afgeloopen
Dan gaat ieder met zijn maat
Voor drie of voor vijf centjes koopen
Van 't geen wel door den trechter gaat.
Zoo brengt men hier den dag al door
Maar weinig naar onze zin
Men wandelt soms de kamp wel door
Maar 't hart is daar niet in
Maar ik wil hierom niet klagen
Hiertoe is tijd nog alle dagen
Ik ga liever dan een slokje vragen
En werk dat zachtjes in mijn maag.
Einde.*

Van een meisje aan haar minnaar

*Wel edele minnaar van mijn hart
Gij zijt mijn troost mijn vreugd
Uw vreugd verlicht mijn smart
Uw liefde verkwikt mijn jeugd
Och lieve zoo 'k u zoen
Gij zijt de vreugd al van mijn leven
En ook voor mij de schoonste bloem*

*Die mij ooit werd gegeven
Och mocht ik u eens spoedig zien
En u eens ras ontmoeten
Wat zou ik u mijn liefde biën
En u niet juichend groeten
Och mocht ik vleugelen dragen
Gelijk een vogel snel
Dan vloog ik alle dagen
Naar u mijn minnaar wel
Maar o dit mach thans niet gebeuren
Maar ach mijn hart blijft u getrouw
Oprechte liefde kan niet scheuren
't Geen mij ook droefheid baren zou
Schoon ik van uw verwijdert ben
Zoo mag ik u toch niet vergeten
't Is ook u liefde die ik ken
Dit betuigd ook mijn geweten
Nu moet ik scheiden gaan
Maar ik wensch u noch van harten
Dat God u bij zal staan
En troosten in uw smarte
Dit is de wensch al van u zoetelief
Die u zoo teer bemind
Uw trouw die door mijn harte griefd
Verwaaid door gene wind.
Einde.*

Van een jongen aan zijn meisje

*Mijn minnares o waarde schat
Gij zijt mij deel op aarde
Als ik buiten u alles had
Het was mij weinig waarde
Och dat ik mocht ondervinden
Uw liefde en bijzijn als voorheen
Och mijn lief mijn welbeminden
O mijn troost mijn vreugd alleen
Ja meenig blik en menig uren
Klaagt mijn hart heel ongerust
Dat de tijd zoo lang moet duren
Dat onze min door tranen wordt geblust
Och mijn lief mijn uitgelezen
Mocht ik een spoedig bij u wezen
Wat was dan mijn ziel verheugd
Och mijn lief mijn Engelin
O schat al van mijn teder hart
Mijn borst die klopt van reine min*

*En alleen meest om uw smarte
Ik weet dat gij ook tranen stort
Om mij uw ware ziele vrind
Uw moed vergaat als gras dat dort
Och lief waar hebt gij dit verdiend
Mijn oog komt menig traan te lozen
En mijn hart gevoelt pijn
Om dat ik mijn liefste niet mag troosten
Om wat meer bij u te zijn
Och kwam God mij vleugels geven
Gelijk een vogel in het woud
Hoe ras zou ik eens naar u zweven
Naar u mijn liefste wel vertrouwt
Maar ik moet u zoo dikwijls derven
Ach mijn hart dat breekt van rouw
Om dat ik hier onder 't zwerven
U zoo graag omhelzen zou
O mijn lief mijn uitverkoren
Ik denk nog dikwijls aan die stond
Toen ik u zoete woorden hoorde
Kompt wandelt met mij nog eens rond
Wat waren dat toch zoete uren
Och dat die tijd weer ras verscheen
En dat die vreugde dan mogt duren
Zoolang wij leven hier beneen
Nu lief ik moet weer gaan scheiden
Vaart wel in eeuwigheid
De Heer blijft u geleiden
Al in deze aardsche strijd
O minnares heel lief voorwaar
Dit is mijn wensch zeer welgegrond
Ik blijf u zeer geachte minnaar
Tot in den laatsten stond
Ik zal u nooit verlaten
Mijn hart blijft u getrouw
Wordt eens mijn wensch verzadigt
Dan wordt gij toch mijn vrouw
O wat zouw ik mij verblijden
Zoo dat eens mogt gebeuren
Dan vergat men al het treuren
Waarom wij nu zoo bitter lijden
Dan zou ik voor u leven
En gij voor mij met vlijt
O mogt de Heer dit geeven
Eer dat de dood ons scheid.
Einde.*

Op een bruilofts feest
Ter ere van dit bruiloffeest

*Mogt ik ook hier mijn hart niet sluiten
Om dit jeugdig paar thans met mijn geest
Een rijken zegen wensch te uiten
Een wensch die God steeds mag behagen
Gegronde op Jezus reine leer
Hiertoe moet ik om bijstand vragen
Aan God aan mijn getrouwen Heer
Zoo ga ik thans mijn hart ontfouwen
Aan u beminneijk jeugdig paar
Die naar Gods bevel steeds trouwen
Om u te hoeden voor gevaar
God heeft zelf den echt verkoren
Daarom bemint elkaar getrouw
Gods zeegen blijft altijd beschoren
Voor een Godvreezend man en vrouw
God heeft u te zaam verbonden
O echtelieden welgezind
Bewaar dien band dan ongeschonden
Zoo blijft gij van den Heer bemind
God blijft u zorge dragen
En zegen uw jeugdig huisgezin
Uw voorspoed is thans mijn behagen
Ik bid voor u Gods zegen in
't Is voor de man een dure pligt
Te zorgen met veel liefde en trouw
Voor eerst het oog op God gericht
Daarna weer op zijn liefe vrouw
De vrouw moet insgelijk beminnen
Haar man van God verkregen
Zij mag haar huis ook niet beginnen
Zonder bidden om Gods zegen
Indien gij zoo zaam moogt leven
En blijft malkaar getrouw
Dan zal God zijn zegen geven
Aan zulk een man en vrouw
Doet dagelijks u werk
Met liefde en eerbaarheid
Maar leef niet ongemerkt
Op dood en eewigheid
Zoo zal God voor u zorgen
In uw echten stand
Bij 't licht van elken morgen
Bied hij zijn vaderhand
Hij doe u daags zijn trouw gevoelen
Al steekt de heete middag zon*

*Hij zal u met zijn schaduw koelen
En laven u uit zaalgen bron
Bij het dalen van den dag
Zal Gods oog nog op u staren
Bij het naderen van den nacht
Zal Hij ook u bewaren
Eerlang ziet gij met blijde klanken
Uw kinderen heel blij en fris
Als groene olijfranken
Rond wandelen moen disch (?)
Gij zult hen op zien groeien
Als panden van uw vreugd
Gij zult hen teer zien bloeien
Zien rijpen voor de deugd
Die vreugd is uw beschoren
Zoo gij met stil ontzag
Wilt naar Gods stemme hooren
Ja neemt die wel in acht
Zoo zult gij vroolijk leven
Voor tijd en eeuwigheid
Met liefde elkaar aankleven
Tot dat de dood uw scheid
En in den groote dag der dagen
Als alles weer herleven zal
Zal God nog voor u zorge dragen
En voor uw kinderen met al
Dan zult gij nog vroolijk leven
Naar dien jongsten morgenstond
En met uw lieve kroost daarneven
Wandelen Gods trouw in 't rond
Mag God mijn wensch bekronen
Dan gaat 't zeeker goed
Dan zult gij zalig wonen
In werelds eb en vloed.
Einde.*

Het standvastig meisje.

*Al ben ik jong en teeder
Geen mensch zal mij verraan
'k Krijg nooit mijn jonkheid weder
Ik haat den dwazen waan
Die vele meisjes kiezen
Om voor een dolle vreugd
Haar eere te verliezen
En wijken van de deugd
Neen God die helpt mij strijden*

*En hoed mij voor dien druk
Ik wil mijn tijd verbeiden
En zoeken mijn geluk
De jeugd is ook het beste leven
Om God voor al zijn trouw
De eer en dank te geven
't Geen mij wel voegen zou
Daarom zoo wil ik dan met vlijt
Steeds zoeken naar het pad der deugd
En haten alle ijdelheid
Maar kiezen reine vreugd
't Is beeter in mijn jonge dagen
Dat ik Gods liefde en zijn eer
Al in mijn hart mag dragen
En leven voor den Heer
Dan kom ik bij mijn dood
Met al mijn zaalge vrinden
Al in de liefde schoot
Van Jezus mijn beminden
Daar zal ik vreugde smaken
In die geen wereld kent
En mij daar blij vermaken
En dat wel zonder end.
Einde.*

Een dankplichtige erkentenis door M. Winterswijk.

*Aan mijn eerwaardige predikant Everwijn.
Weledele heer zeer hoog geacht
Ik stel u iets ter hand
Maar weet 't is van een zwakke kracht
En een gering en zwak verstand
Zoo maak ik dan mijnheer omtrent
Mejuffrouw en de kinders teer
Van harte wel een komplement
En wensch u zegen van den Heer
Ik kan mijn hart niet langer dwingen
Wanneer ik aan al 't gebeurde denk
Hoe gij mij met liefde blijft omringen
En hiervan zooveel bewijzen schenkt
Ik denk nog hoe 'k in vroeger dagen
Als een behoeftig leerling
Van u al met een goed behagen
Het noodig onderwijs ontving
Gij volbragt met ieder zoo uw werk
Met zooveel moeite en zooveel vlijt
Dat ik lid al van de kerk
Door u wierd plechtig ingewijd*

*Ik denk ook hoe u oog al verder
Op mij gestaag gevestigd stond
En gij als eene zielen herder
Mij telkens weer naar Jezus zond
Ja als een herder woudt gij waken
Voor mij het schaapje lief en teer
Om mij het aardsche klein te maken
En te vormen voor den Heer
Ik denk noch hoe het woord van onze koning
Eens tot ons sprak trekt nu te velde
Verlaat uw vrienden en uw woning
En al wat dierbaar u verzeld
Ik denk toch hoe uw oog bleef staren
Toen ik naar een ander oord moest varen
Om mij te vormen voor het vuur
Ik dacht ik moet nu scheiden
Van hun zoo lief en teer bemint
Mijn God blijf hen geleiden
En bewaar hun eensgezind
Maar och mijn leeraar diep bewogen
Onvermoeid en zonder uitbeding
Gij woudt ook zien met eigen oogen
Hoe 't ons wel op de grenzen ging
Tweemalen kwaamt gij ons bezoeken
vriendschap daar mijn hart aan denkt
Gij geeft ons daar veel nodige boeken
En daarbij nog een geschenk
Ik denk nog hoe wij daar onderling
En gij uw leeraars plaats betrad
Hoe gij met ons in eene kring
Den Heere zoo ernstig voor ons bad
Ook menigmaal was daar uw woord
Met zooveel liefde omvangen
Och wandelt met de deugd maar voort
Dat is al mijn verlangen
En bij ons huiswaarts keren
Wie heeft ons zoo lief ontslaan
Wie kwam ons immer zoo vereren
Als gij mijn leeraar heeft gedaan
Alles kan ik hier niet noemen
Neen hiertoe ben ik onbekwaam
Maar uwe vriendschap blijf ik roemen
God zegen u en de uwen 't zaam
Ik bedank u nog noch wel duizend malen
Voor de weldaan ja zo groot
Daar gij mij mede kwamt onthalen
Die ik met zooveel eer genoot
O kwam ik noch eens in dien staat*

*Om u die ware trouw te melden
Maar ach hiertoe zie ik geen raad
De Heer die moet het u vergelden
En zoo ik u ooit mocht mishagen
Met mijn gedrag al in dit leven
Hiertoe moet ik ook hartelijk vragen
Of gij 't mij alles wilt vergeven
Op dat ik eens in 't zalig Eden
U nog met liefde mag aankleven
En dat wij met al de hemelingen
In het paradijs hier boven
Het driemaal Heilig mogen zingen
En God daar eeuwig lieven loven
Vaart wel mijn zeer geachte leeraar
Ik moet nu hier mee scheiden
God zij uw steunsel en pilaar
Hij blijft uw trouw geleiden
En als gij hebt volbragt uw stand
Is noch mijn wensch daarneven
Rust wel in 't hemels vaderland
In 't eeuwig zalig leven.
Einde.*

Dankstof door Mor Winterswijk
Aan zijn eerwaardigen kaptein.

*Wel edele beminde en gestrengen heer
Zoo als ik u nu thans mag noemen
U getrouw te dienen is mijn eer
Ja uwe deugden blijf ik roemen
Mijn heer had ik het ooit gedacht
In de vervlogen jaren
Dat thans u bescherming en magt
Mij strekken zou tot veel behagen
Mijnheer gij weet wat een verdriet
Het moederhart al ondervind
Toen ik met 't lichaam haar verliet
Of met het hart schoon geen enkele stond
Aan haar hebt gij ook vreugd gegeven
Al door uw zorgen voor mij
Want mijn geluk dat is haar leven
En mijn voorspoed maakt haar blij
O hoe of het moederhart u nu bemint
Voor al in deeze droeve dagen
Nu gij voor mij als voor u kind
Door beste zorg wilt dragen
Mijn moeder wenscht voor mij ook dit*

*En voor u de zegen van den Heer
En dat gij krijgt tot een bezit
Den hemel voor u loon en eer
Wat hebt gij mij al niet bezocht
Toen ik was ziek en hevig krank
Wat hebt gij mij toen troost gebracht
Hier voor betuig ik u mijn dank
O kwam ik noch eens in dien staat
Om u dien trouw te melden
Maar ach hiertoe zie ik geen raad
De Heer moet 't mij vergelden
Nu heb ik nog een sterk begeren
Die door mijn hart komt grieven
Dat wij zoo lang wij zaam verkeren
Ik uw mag minnen in de liefde
Nu schei ik uit met schrijven
Maar dit is noch mijn wens
Dat God u deel mag blijven
Je ook het deel van ieder mensch.*

Iets voor kaptein Wilbrink aan zijn vrouw
Op de dag van haar verjaring

*Wel edele echtvriendin zeer hoog van waarde
Gij zijt een schoot die ik zoo teer bemin
Gij treed met 's Heren zegen hier op aarde
Weer een nieuwe jaarkring in
Met vreugde maar ook met veel geklag
Meld ik deze blijde tonen
Om dat ik deze hoog gewijde dag
Ook nu niet bij mag wonen
Het is al ruim twee jaar geleden
Dat ik u moest verlaten gaan
De Heer die weet wat tegenheden
Ik in de tijd al heb ontgaan
Ik moest gaan strijden in het veld
Voor vorst Willem onze koning
Hierin blijf ik getrouw als held
En wacht aan 't eind mijn kroning
Maar ach geliefde echtvriendin
Wilt hierom toch niet treuren
Het einde komt nu het begin
En dit zal onze liefde niet scheuren
Want ik verwagt na deze tijd
Al onder Gods bewaring
Te vieren zal geheel verblijd
Den dag van uw verjaring*

*Och mocht gij noch veel jaren leven
In de gunst van God en in zijn vree
Och mogt de Heer aan ons dit geven
Dit is mijn grootste wensch en bee
Nu echtvriendin noch eenen wensch
Dit mag en moet ik u verklaren
Dat God u en mij en ieder mensch
Dit jaar noch zal bewaren.
Einde.*

Op de verjaardag van kaptein Wilbrink
Zijnde de 29ste juli

*Wel edele heer die ik zoo teer bemin
Gestreng en hoog van waarde
In uw vreugd stel ik mijn zin
Uw geluk is mij veel troost op aarde
Hoe mag ik nu niet zijn verblijd
Dat God naar zijn behagen
Nog weer tot uw in levenstijd
Een jaar toedoet aan uwe dagen
Och mijn heer dierbaar pand
Het is Gods groot liefde en zijn trouw
Het is zijn sterke rechter hand
Die u dit jaar noch sparen wou
Ja gij zijt mijn vader in dit leven
Ik hoop dat God noch menig jaar
Zijn hulp en troost aan u mag geven
En u behoeden voor gevaar
O hoe verrukt is mijnen geest
Thans op deze blijde dag
Dat ik dit uur dit vreugde feest
Ook nu mee vieren mag
Mijn heer zijn dit geen wondere gevallen
Dat ik hen geteld voor twaalf dagen
Negenentwintig jaargetallen
Die gij nu teld naar mijn behagen
Niet zonder roering is mijn hart
Dat een heer die ik zoo teer bemin
Bijna met mij geboren werd
En trad met mij het leven in
Veel eerder was het jonge leven
Schoon ik gering en gij mijnheer
Christen ouders kwam de Heer ons geven
Zij leiden ons in Christus leer
Zamen hebben wij een ruimen tijd
Met het land in vree geleefd*

*Zamen in den heetsten strijd
Hebben wij ook rond gezweeft
Daarom wensch ik met hart en mond
Uw heil op deze blijde dag
Den dag van u geboorte stond
Die ons kompagnie wel noemen mag
Ja gij zijt onze toevlucht in deez tijd
Ja ons een trouwe toeverlaat
Met u gaan wij gerust ten strijd
En met Gods liefd en wijze raad
En wordt nog eenmaal weer ons lot
Dat wij ten strijde moeten gaan
Dan wenschen wij de hulp van God
De vijand te verslaan
Mijnheer zoo wenschen wij u dan
Gods hulp en bijstand in dit jaar
God waakt voor u als krijgsman
Op zijn post in 't grootst gevaar
God geeft u moed als eene held
En weest bezielde met liefde en trouw
God sta u bij in 't oorlogsveld
Wanneer de vijand ons genaken zou
Ik wensch u nog veel jaren lang
Te zien tot bloei van onzen vorst
Ja God vermeerdere nog in rang
Ja hij versier nog meer uw borst
God geef u vreugde in 't leven
God geeft u vreugde in 't sterven
O mogt de Heer ons geven
Om dit met u te erven
Dat is de wensch al van ons hart
Aan u mijn waarde heer
God zij uw trooster in uw smart
Hij zij uw wapen en geweer
En wij uw trouwe dienaars welgezind
Wij zullen u nooit verlaten
Al kwam weer 't oorlogvuur gezwind
Met bommen kogels en granaten
En ik blijf u mijn trouw verplicht
Zoolang mij 't licht bejegend
Och weest nu van den Heer gesticht
Och weest van Hem gezegend.
Einde.*

Een afscheid aan mijn Kwartiergenooten

*Zie daar mijn waarde huisgenooten
Mijn tijd is hier voor bij
't Is door Gods wijze raad besloten
Dat ik nu van u allen schei
Nu edele vrouw zeer hoog geacht
U lof vloeit uit mijn mond
God zij uw trooster hier op aande
Vaart eeuwig wel en blijft gezond
God sterk u in uw oude dagen
Hij maakt zijn weldaan aan u groot
Uw voorspoed is ook mijn behagen
God sta u bij zelfs in den dood
Adrianus hoog geprezen
Vaart wel in 't bloeien van uw jeugd
Och mocht de Heer uw toevlucht wezen
En schenken u eens zaalgen vreugd
Vaartwel eerwaarde Elizabeth
Al in het bloeien van uw jaren
Dient den Heer en kiest Zijn wet
Dan zal geen onheil u bezwaren
U waarde Dina hoog te prijzen
God zij u deel en ook uw vreugd
Hij blijft u altijd gunst bewijzen
In 't schone van uw jonge jeugd
Dient den Heer en blijft getrouw
Dan zult gij vreugde smaken
Die ik wel hartelijk wenschen zou
Dat ieder mogt geraken
Ook knechten arbeiders zaam
- afgebroken -*